

Mladým ženám bych vzkázala, ať se nebojí

28.7.2024 - | Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

Měla jste představu, co jste chtěla po studiích dělat? Proč jste se rozhodla jít studovat chemii?

Vlastně jsem již od základní školy žila v prostředí, které mě k tomuto výběru směřovalo, takže to byla přirozená volba. Jako studentka gymnázia jsem se účastnila chemické olympiády a vzhledem k tomu, že jsem se dostala do celostátního kola, měla jsem zajištěné místo na Přírodovědecké fakultě. V té době jsem sice ještě zvažovala, že bych šla studovat stomatologii, ale nakonec převážilo to, že mohu jít na vysokou školu, aniž bych se účastnila přijímacích zkoušek. Studovala jsem tedy chemii a po třech letech jsem si vybrala specializaci. Připadá mi to jako dobrá volba začít širším záběrem, abych se mohla lépe zorientovat v tom, na co bych se chtěla vlastně soustředit a nemusela se rozhodnout pro specializaci hned na začátku studia. Myslím, že pro toho, kdo v době, kdy končí střední školu, nemá ještě jasnou představu, na co by se chtěl přesně zaměřit, neví o tom, jak vypadá vědecká práce, je velmi dobré, když dostane prostor, aby si během studia s obecnějším zaměřením našel to, co ho zajímá.

Mohla byste nám prosím říct, čím se zabýváte?

Na VŠCHT pracuji od roku 2013, ale není to tak, že bych se od začátku věnovala vědecké práci. Pracovala jsem nejdříve jako podpora projektů a grantů a na vědecké pozici pracuji od roku 2017.

Věnuji se počítačovým simulacím procesů, které jsou indukované světlem, zajímá mě vysokoenergetické světlo, tzn. rentgenové záření, které se dá použít jako spektroskopie nebo na zahájení a kontrolu ultrarychlých procesů. Zajímají nás třeba vznik ionizačních center v roztocích nebo selektivní reakční dynamika u molekul, když použijeme světlo různých vlnových délek. Velmi mě zajímá také možnost studia průběhu reakcí na velmi rychlých časových škálách pomocí spektroskopií v rentgenové oblasti, to je velmi dynamicky se rozvíjející se obor.

Spolupracuji s několika experimentálními týmy a nyní mám vlastní vědeckou skupinu. Teoretickými výpočty podporuji měření na synchrotronech.

Ta data, která získáváme, jsou velmi komplexní a je velmi složité je interpretovat.

Taková ideální vize do budoucna pro moji vědeckou práci by bylo mít prediktivní sílu při znalosti běžných spektroskopických metod, kterou bychom skloubili s experimentem, abychom dokázali dobře vědět co se děje.

Co bylo rozhodujícím momentem na vaší profesní dráze? Díky čemu jste dnes tady a věnujete se vědecké práci?

Myslím, že to není jeden impuls, je to prostě shoda okolností. Po období, kdy jsem byla doma s dětmi jsem se začala postupně zapojovat, vlastně pro mě bylo velmi významným okamžikem, že jsem začala se simulacemi s P. Slavičkem a že mě pan bývalý rektor dal tu příležitost realizovat se i na akademické pozici.

Na co jste ve své kariéře nejvíc pyšná? Z čeho máte největší radost?

Pro mě bylo velice obohacující seznámit se s lidmi, se kterými mě baví pracovat, diskutovat. Velmi mě baví práce spolu s experimentátory na synchrotronech, vzájemně se inspirujeme, posouváme a

někdy také tápeme. Práce s lidmi na VŠCHT ale hlavně se zahraničními kolegy, je opravdu skvělá, jsou to lidé, které jejich práce baví a chtějí tu vědu posouvat dopředu. Je to velmi osvěžující. Chceme věci zlepšit, proto si dáváme i negativní zpětnou vazbu a jsme za ni rádi.

Vnímáte nějaké proměny vědy, vědeckého prostředí?

Určitě změny vnímám, například na vědeckých konferencích je v současné době velmi smíšené prostředí, roste zastoupení žen. Velmi se také posunul způsob prezentace, i mladí studenti mají perfektně zpracované prezentace a zásady prezentování se velice rychle osvojili. Zlepšila se i schopnost prezentovat v angličtině. Nyní mají mladí možnost vybudovat si síť pro spolupráci, zvláště díky akcím COST (European Cooperation in Science and Technology).

Také se mi velmi líbí, že toto prostředí je otevřené spolupráci, zvláště v základním výzkumu.

Jaké máte zkušenosti se zahraničními pobyty? Kde všude jste byla a co vám to přineslo?

Po všech stránkách je to užitečná zkušenost, stojí zato překonat počáteční obavy a využít těchto příležitostí. Byla jsem na kratších pobytech ve Francii a v době covidu v Itálii. Odjet na zahraniční pobyt znamená vystoupit ze své komfortní zóny, musíte se přenést přes nepříjemné věci, komunikaci s novými lidmi a sít se s novým prostředím. Zpětně asi každý svůj zahraniční pobyt hodnotím pozitivně, i když v době, kdy tak aktuálně žije, studuje a pracuje, ho můžu vnímat jako velmi nekomfortní věc.

Setkala jste se někdy s předsudky, že jste žena?

Ano, měla jsem takový nepříjemný zážitek. Po ukončení studia jsem si požádala o postdoc pozici ve Francii, kterou jsem získala, ale nakonec jsem ji musela odmítnout, protože jsem otěhotněla. Reakce ze strany francouzské instituce byla tak nehorázná a urážlivá, že si myslím, že dneska by to nebylo možné a tehdy jsem ani nevěděla, že se můžu proti takovému chování ohradit a na někoho obrátit. Předsudky nejsou na institucionální úrovni, ale jednotlivci ty standardy nedodržují. Každopádně role ombudsovy je velmi užitečná a dává pocit opory. Nicméně mladý člověk je v nevýhodném postavení, pokud se bojí o svou práci a nechce ji ztratit. Přesto by se lidé neměli bát řešit nepříjemné situace a mělo by se to brát jako normální, že člověk na takové jednání upozorní, případně je chce řešit. Je velmi dobré, že se o tom už mluví, viz např. semináře „Akademická kultura“.

Nastavení práce a soukromého života ve vědeckém prostředí je dnes velké téma. Pociťovala jste Vy sama nějaké překážky, nebo naopak podporu při sladění pracovního a rodinného života?

Myslím, že prostředí VŠCHT je příznivé pro návrat z rodičovské dovolené, aby zde pracovali rodiče s malými dětmi. Není problém se zkrácenými úvazky nebo s flexibilní pracovní dobou. Nicméně pokud byly děti malé neměla jsem ambice na nějakou vedoucí pozici. K tomu by bylo třeba výraznější pomoci rodiny. Vzhledem k tomu, že prarodiče žijí daleko a manželova práce neumožňovala, aby převzal víc povinností, péče o děti mi zabrala hodně času. Zůstala jsem s dětmi poměrně dlouho doma, nemám však nyní pocit, že by mi utekly nějaké příležitosti. Spíš mi připadá, že je to takový stereotyp, podsouvat ženám myšlenku, že když zůstanou doma pár let, tak tím strašně moc ztratí a že jim ujede vlak. Naopak člověk má možnost srovnat si, co chce dělat. Teď mám velké děti a nic mě neomezuje. Mám před sebou ještě velice dlouhé pracovní období. Spíš mi připadá jak špatný model malá propustnost akademického prostředí, pokud někdo odejde, protože chce zkusit pracovat v jiné oblasti, je pak problém se zase vrátit.

Ještě bych se vrátila k tématu postavení žen. Na VŠCHT stále není mnoho žen ve vedoucích

pozicích a v rozhodovacích orgánech. Proč myslíte, že tomu tak je?

Spíš se mi jeví, že ženy chtějí dělat svoji vědeckou práci, která je baví, nechce se jim do manažerských pozic. Řízení lidí je něco, oč nemají moc zájem, ale není to rozhodně tak, že by na to neměly. Je velmi důležité, když se ženy vzájemně podpoří v tom, aby se snažily postupovat na vyšší pozice, případně se angažovaly v rozhodovacích orgánech a aby se nespokojily s tím, kde jsou dnes.

Co byste na závěr vzkázala nebo poradila mladým ženám-vědkyním nebo studentkám, které jsou úplně na počátku své vědecké dráhy anebo o vědecké profesi teprve uvažují?

Ať se nebojí, není důvod se bát. Za mě bude rovnost docílena tehdy, kdy ty průměrné ženy dostanou stejnou práci jako průměrní muži. Není možno se dívat jen na ty nejlepší a říkat si, že taková nikdy nebudu. Pokud budou pracovat dobře, není důvod, proč by neměly uspět na pracovních pozicích podle svých schopností a ambicí.

<https://www.vscht.cz/popularizace/rozhovory/eva-muchova-mladym-zenam-bych-vzkazala-at-se-neboji>